

Als de liefde alles wordt

Julian of Norwich

Een nieuwe vertaling door
Gerda Valkenborgh

Mystieke teksten

Halewijn | Berne Media

Julian van Norwich
Als de liefde alles wordt

Auteur: Gerda Valkenborgh

Cover:

Vormgeving en realisatie: Halewijn nv

© Halewijn nv 2018, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, België

www.halewijn.info

In samenwerking met Berne Media, uitgeverij Abdij van Berne Heeswijk

Abdijstraat 53, 5473 AC Heeswijk-Dinther, Nederland

www.bernemedia.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2019/5930/001

ISBN 978-90-8528-515-1

NUR 708

Mystieke teksten
Julian of Norwich

***ALS DE
LIEFDE ALLES
WORDT***

een nieuwe vertaling
door dr. Gerda Valkenborgh

*Voor Jasmijn en Lena
Esther en Judith
Victoria en William*

Dankwoord

Dit werk kwam tot stand in regelmatig overleg met pater Benoît Standaert. Voor nazicht van taal en punctuatie en voor kritische beschouwing, kon ik mij steeds op zijn grondige expertise verlaten. Hiervoor en voor zijn enthousiasme en aanmoediging, dank ik hem van harte.

EEN INLEIDING EN TENTATIEVE BIOGRAFIE

A vision showed to a devout woman is de titel van een veertiende-eeuws manuscript bestaand uit vijftientig korte hoofdstukjes (*Short Text*, afkorting S.T.). Het is opgesteld in het *vernacular* of plaatselijk dialect van Norwich. Deze stad in North-East-Anglia was in die tijd een bloeiend handelscentrum van wol- en lakenhandel.

De tekst verhaalt een indringende godservaring, die een dertigjarige vrouw in het jaar 1373, tijdens het doormaken van een ziekte, plots, binnen de tijdspanne van vierentwintig uur, overkwam. Zo intens en zo overrompelend was die ervaring, dat zij haar achteraf neerschreef en koesterde, de betekenis ervan steeds dieper overwegend.

Rond de leeftijd van zevenenveertig jaar nam zij als recluse haar intrek in de kluis behorend bij de kerk van Saint-Julian. Tot aan haar dood bleef zij daar – in gebed en in contemplatie – al hetgeen God haar getoond had en alle inzichten die eruit voortsproten verder overdenken, opschrijven, aanvullen. Zo ontstond een tweede en veel langer relaas (zesentachtig hoofdstukken) van hetzelfde, eenmalig en hoogst uitzonderlijk genadegebeuren: ‘A revelation of love’(Long Text , afkorting L.T.).

De deelmomenten van wat één grote openbaring van liefde geweest was, worden in de langere tekst elk afzonderlijk beschreven en geïnterpreteerd, maar aan hun inhoud en volgorde werd niets gewijzigd. Enkele samenvattende theologische beschouwingen, door de jaren heen tot rijping gekomen, sluiten het werk af.

De auteur ging de geschiedenis in als ‘Julian van Norwich’, geboren in 1343 en waarschijnlijk rond 1416 overleden.

MANUSCRIPTEN

De manuscripten van beide versies, de korte en de lange, zijn eeuwenlang in de vergetelheid ondergedoken.

De korte tekst, ‘*A visionn*’, kende **in de vijftiende eeuw** een zekere verspreiding. Hij werd door Julian opgetekend vooraleer zij zich in haar kluis terugtrok en vervolgens doorgegeven en gekopieerd.

Deze versie werd pas in **1909** herontdekt. Het betreffend manuscript, daterend uit het **midden van de vijftiende eeuw**, bevond zich in de privé collectie van de in dat jaar overleden Baron Amherst of Hackney en werd in 1910 aangekocht door het British Museum. Het betreft het alleroudste gekende manuscript van Julians werk. Het prijkt er te midden een bloemlezing van contemplatieve geschriften van diverse origine, naast werk van Rolle, Ruusbroec en Margareta Porete. Het werd door een kartuizer overgeschreven van de eerdere kopie uit 1413 waarin Julian, recluse in Norwich, als de oorspronkelijke auteur wordt aangeduid.

Thans berust het in de British Library als de ‘Amherst Additional 37790’.

Van de lange tekst, ‘*A revelation*’, kennen wij tot op heden drie complete manuscripten, twee uit de zeventiende en een uit de achttiende eeuw. Het oudste, tevens het meest volledige en het best gestructureerde, bevindt zich in Parijs (Paris, Bibliothèque Nationale MS Fonds Anglais 40), beide andere in de British Library (MS Sloane 2499 en MS Sloane 3705). Deze laatste maken deel uit van de nalatenschap aan de Britse Natie van Sir Hans Sloane (1660-1753). Zij omvat o.m. 50.000 boeken en manuscripten en heeft geleid tot de oprichting van het British Museum en later, in 1973, van de British Library.

Naast deze volledige teksten zijn er ook uittreksels uit Julians Long Text te vinden in compilaties van vijftiende-eeuwse spirituele geschriften, met als belangrijkste bloemlezingen het ‘Westminster MS 4’ van rond 1500 en het zeventiende-eeuwse Upholland manuscript’ (tot 1999 in de bibliotheek van het thans opgeheven St. Joseph’s College, Upholland, en sedertdien private eigendom).

Dat er überhaupt manuscripten van Julians Revelations tot ons gekomen zijn, is vrijwel uitsluitend te danken aan een groep Engelse benedictijnse monialen, tijdelijk in Frankrijk in ballingschap verblijvend, en aan hun geestelijke begeleiders .

Vanaf het eerste ontstaan van de Long Text op de **overgang van de veertiende naar de vijftiende eeuw** was het bezit, de bewaring en de verspreiding ervan alles behalve evident, daar waar de Short Text , met kerkelijke goedkeuring, wel in omloop was (zie de ‘Amherst Additional’, kartuizertranscriptie van rond 1450 en het verdwenen manuscript uit 1413)

Te midden van de beroering veroorzaakt door de eerste reformatorische beweging van John Wycliffe (de ‘Lollards’) werd de, in afzondering opgetekende, Long Text na Julians overlijden heel waarschijnlijk om veiligheidsredenen clandestien opgeborgen, stilletjes doorgegeven en gekopieerd. *Carrow Abbey*, benedictinessenabdij met voorgedij over de kerk en de kluis van Saint Julian, lijkt met haar bijbehorend scriptorium hiertoe de meest geschikte plaats.

De katholieke kerk bleef **heel de vijftiende eeuw** lang wantrouwig tegenover al wat naar nieuwlichterij kon ruiken. De korte tekst van Julian mocht dus wel openlijk circuleren, vooral dan in kloosterlijke milieus. En dat deed in het geniep ook de lange versie, meer bepaald in het benedictijnse milieu dat van oudsher door enkele vooraanstaande families werd gesteund.

Een aantal van deze families (More, Gascoigne, Constable)bleef na de opkomst van het Anglicanisme in de loop van **de zestiende eeuw** aan hun vroegere katholieke overtuiging getrouw. Wel waren de kloosterorden opgeheven en hun goederen geconfisqueerd, waarbij een groot aantal boeken en waardevolle manuscripten letterlijk in de brand verloren gegaan waren.

De tijden bleven woelig met, al naargelang de religieuze overtuiging van de regerende vorst, wederzijdse verdachtmakingen, complotten en vervolgingen.

Het is aan de vasthoudendheid, de eruditie en de clandestiene bibliotheken van enkele adellijke geslachten en hun telgen dat wij de uiteindelijke overleving van de Long Text te danken hebben.

Naast politieke instabiliteit, bleven godsdiensttwisten immers tot ver **in de zeventiende eeuw** het klimaat in Engeland medebepalen.

Negen jonge vrouwen staken **in 1623** het Kanaal over en stichtten in Cambrai de benedictijnse abdij van '*Our lady of Consolation*'. Onder hen bevonden zich twee dochters van Sir John Gascoigne, Catherine en Margaret en ook Gertrude More, achterkleinkind van Sir Thomas.

Brachten zij een manuscript van 'A revelation' uit Engeland mee, of werd het hen achteraf via een bekende verzamelaar door hun geestelijke raadsman, Dom Augustine Baker, ter beschikking gesteld?

In ieder geval werd Julians lange tekst daar in Cambrai, en later ook in de dochterstichting '*Our Lady of Good Hope*' in Parijs, object van studie en meditatie. Hij werd er ijverig gekopieerd met inachtneming van het middeleeuwse taaleigen, soms lichtjes aangepast inzake terminologie en het al of niet overnemen van bepaalde passages, andere keren met